

architektura
i urbanistyka

**Profesor
SŁAWOMIR
GZELL**

**D O K T O R
H O N O R I S
C A U S A
POLITECHNIKI
POZNAŃSKIEJ**

OPRACOWANIE

Zespół pod redakcją mgr Krystyny Długosz

OPRACOWANIE GRAFICZNE, ŁAMANIE

Piotr Gołębiak

© Politechnika Poznańska, Poznań 2010

ISBN 978-83-7143-952-0

DRUK, OPRAWA:

Agencja Reklamowa COMPRINT

60-465 Poznań, ul. Heleny Rzepeckiej 26A

tel. 61 8422173, tel. kom. 602 266426

e-mail: comprint@comprint.com.pl

<http://www.comprint.com.pl>

SPIS TREŚCI

PROF. DR HAB. INŻ. ADAM HAMROL JM REKTOR POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ SŁOWO WSTĘPNE	5
PROF. DR HAB. INŻ. ARCH. HANKA ZANIEWSKA PROMOTOR LAUDATIO	7
PROF. DR HAB. INŻ. ARCH. SŁAWOMIR GZELL „NA CO NAM ARCHITEKTURA? PO CO NAM URBANISTYKA?”	15
ŻYCIORYS DOKTORA HONORIS CAUSA	25
WNIOSEK O NADANIE PROFESOROWI SŁAWOMIROWI GZELLOWI TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ	41
RECENZENCI DOKTORATU HONOROWEGO	43
UCHWAŁA SENATU POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ	45
DOKTORZY HONORIS CAUSA POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ	47

SŁOWO WSTĘPNE

Politechnika Poznańska kultywuje piękną tradycję wyróżniania tytułem doktora honoris causa ludzi wybitnych i zasłużonych w pracy naukowej, w działalności kulturalnej i w życiu społecznym. W ten wyjątkowy sposób dajemy wyraz naszego uznania, szacunku i wdzięczności dla tych, którzy są dla nas autorytetami.

I tak jest z pewnością w przypadku działalności Profesora Sławomira Gzella wybitnego polskiego architekta i urbanisty. Osiągnięcia Laureata związane z projektowaniem przestrzeni ośrodków wielkomiejskich oraz rewaloryzacją małych miast, nowatorskie rozwiązania w zakresie kompozycji urbanistycznej dzielnic mieszkaniowych, liczne publikacje naukowe, zasługi w unowocześnianiu procesu dydaktycznego i kształceniu młodych naukowców w pełni zasługują na podkreślenie i wyróżnienie. Dzieła Profesora towarzyszą nam w codziennym życiu w Poznaniu, w Warszawie czy w Augustowie...

Senat Politechniki Poznańskiej postanowił wyróżnić Profesora Sławomira Gzella tytułem doktora honoris causa na wniosek Rady Wydziału Architektury. We wniosku podkreślono łączące Profesora z naszym Regionem, Miastem i Uczelnią więzi współpracy i przyjaźni. Tę wyjątkową inicjatywę poparły Senaty Politechnik: Gdańskiej, Krakowskiej i Śląskiej.

Prof. dr hab. inż. arch. Hanka Ludmiła Zaniewska
Promotor

LAUDATIO

poświęcone Panu

prof. dr hab. inż. arch. Sławomirowi Gzellowi

**Jego Magnificencjo,
Wysoki Senacie,
Szanowny Panie Profesorze,
Wysoka Rado Wydziału Architektury,
Szanowni Państwo,**

Przypadł mi zaszczyt pełnienia funkcji promotora w postępowaniu nadania godności Doktora Honoris Causa Politechniki Poznańskiej Panu Profesorowi Sławomirowi Gzellowi, architektowi i urbanście, wybitnemu uczonemu, zasłużonemu dla rozwoju myśli urbanistycznej w badaniach naukowych i praktyce, w kształceniu obecnego i przyszłego pokolenia architektów.

Profesor Sławomir Gzell jest pierwszym architektem, który otrzymuje z rąk Jego Magnificencji Rektora Politechniki Poznańskiej, tytuł nadawany przez Senat osobom szczególnie zasłużonym dla życia naukowego, społecznego lub politycznego. Rada Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej jednomyślnie poparła wniosek Dziekana skierowany do Rektora i Senatu o obdarzenie Pana Profesora tą godnością. Uzyskane opinie Senatów Politechnik: Gdańskiej, Krakowskiej i Śląskiej potwierdziły słuszność wniosku o przyjęcie Profesora Gzella do grona najwybitniejszych postaci, którym Senat Politechniki Poznańskiej nadaje tytuł doktora honoris causa tej Uczelni.

Prof. Sławomir Gzell urodził się w 1946 r. w Otwocku. Należy do pokolenia, któremu przypadło studiować, pracować zawodowo i naukowo w czasach powojennych, w szczególnych warunkach społeczno-politycznych, a swoją wiedzą, doświadczeniem i intelektem oddziaływać na kształtowanie ładu polskiej przestrzeni, czemu dał szczególnie wyraz zwłaszcza w pracach dotyczących wpływu transformacji systemu i procesów globalizacji na tożsamość polskich miast.

Profesor jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej rocznik 1969. Na tej samej Uczelni doktoryzował się w 1977 r., a następnie

habilitował w 1987 r. Tytuł naukowy profesora uzyskał w 1996 r. Od 2001 r. jest profesorem zwyczajnym Politechniki Warszawskiej.

W 2006 r. został powołany do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów.

Tuż po ukończeniu studiów rozpoczął pracę na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, kierowanym wówczas przez Profesora Kazimierza Wejcherta i od tego czasu jest związany z macierzystą Uczelnią. Od tego też czasu zajmuje się problematyką urbanistyczną. Jego działalność prowadzona w kraju i poza jego granicami znajdowała zastosowanie w praktyce (studia, koncepcje i plany zagospodarowania przestrzennego), badaniach naukowych i dydaktyce. Jest kontynuatorem polskiej szkoły urbanistów teoretyków, wizjonerów i praktyków, której przedstawicielami byli w Warszawie Tadeusz Tołwiński, Jan Olaf Chmielewski, Kazimierz Wejchert, a w Poznaniu Władysław Czarnecki.

Zawodową działalność urbanistyczną Profesor Sławomir Gzell podjął na początku lat 70. XX wieku w Biurze Planowania Rozwoju Warszawy, łącząc ją z pracą na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Problematyką rozwoju Warszawy i obszaru metropolitalnego zajmował się także później w badaniach naukowych i opracowaniach projektowych. Praktyczne i naukowe doświadczenie zdobywał również za granicą m.in. w Bengazi (Libia), gdzie był głównym projektantem osiedli rekreacyjnych. Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego zatrudniony został jako *visiting professor* na Uniwersytecie w Detroit, następnie otrzymał Stypendium Fulbrighta na Uniwersytecie Jerzego Waszyngtona w Waszyngtonie DC (USA). Uzyskiwał zagraniczne granty: Japan International Cooperation Agency Tokio (1991 r.), TEMPUS Individual Mobility Grant, De Montfort University, Leicester, Wielka Brytania (1993 r.). Wielokrotnie wyjeżdżał do Niemiec gdzie prowadził wykłady na Uniwersytecie Technicznym w Berlinie i do Wielkiej Brytanii, gdzie wykładał gościnnie na Uniwersytecie w Edynburgu. Współpraca zagraniczna umacniała jego pozycję w świecie, stwarzając równocześnie bodźce do podejmowania najbardziej aktualnych tematów badawczych.

Uczestnictwo w wielu (42) konkursach urbanistycznych krajowych, a także międzynarodowych przyniosło Profesorowi nie tylko liczne nagrody i wyróżnienia, ale przede wszystkim doprowadziło do realizacji tych projektów. Profesor jest między innymi laureatem I nagrody w konkursie na zagospodarowanie przestrzenne centrum gminy Espoo w Finlandii. Wśród Jego prac konkursowych są projekty urbanistyczne dotyczące wielu polskich miast, ich dzielnic, centrów i strefy zewnętrznej (m.in. Wrocław, Augustowo, Bydgoszcz, Płock, Warszawa, Poznań).

Udział w licznych konkursach urbanistycznych przyczynia się do zacieśnienia więzi Profesora S. Gzella z Poznaniem. Wśród licznych prac Laureata związanych z tym miastem wyróżnić można:

- nagrodzony I nagrodą projekt konkursowy dzielnicy mieszkaniowej Morasko (1977 r.), zawierający rozwiązania zaprzeczające dotychczasowym tendencjom do budowy amorficznych przestrzeni osiedlowych formowanych przez budynki wznoszone w technologiach uprzemysłowionych i zapowiadający

zmianę myśli urbanistycznej w kierunku kształtowania miejskiej przestrzeni opartej na siatce ulic i placów;

- wyróżniony projekt konkursowy dzielnicy mieszkaniowej Owińska (1980 r.), a właściwie nowego samodzielnego miasta na wzór podparyskich Villes Neufs;
- projekt cmentarza Morasko nawiązujący do poznańskiej tradycji urbanistycznej, zapoczątkowanej przez Władysława Czarneckiego;
- projekt konkursowy na centrum pobliskiego Kostrzyna, małego miasta dziś znajdującego się w strefie oddziaływania metropolii poznańskiej.

Rola Profesora Sławomira Gzella w pracach urbanistycznych, z natury zespołowych, była inspirująca, oddziaływała na kształtowanie przestrzeni polskich miast. Profesor Sławomir Gzell równocześnie z praktyką zawodową prowadzi aktywną działalność naukową zajmując się badaniem zjawisk urbanistycznych i tendencji architektonicznych występujących w miastach różnej wielkości i o różnej specyfice funkcjonalno-przestrzennej. Przedmiotem badań są miasta małe, miasta rozproszone a także metropolia Warszawy, z punktu widzenia ich rozwoju, modernizacji, tożsamości i udziału społeczności lokalnych w kształtowaniu obrazu miasta.

Profesor S. Gzell jest autorem ponad 200 publikacji, w tym 5 książkowych, licznych artykułów zamieszczanych w zeszytach naukowych wydawanych przez wyższe uczelnie (m.in. Politechniki Warszawską, Krakowską, Poznańską, Gdańską, Katolicki Uniwersytet Lubelski), Komitet Przestrzenny Zagospodarowania Kraju PAN, w czasopismach fachowych „Miasto”, „Urbanista”, „Architektura”, „Archivolta”. Z inicjatywy Profesora S. Gzella i pod jego naukowym kierownictwem od 1995 r. ukazują się roczniki „Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe”. Jest to wysoko notowane, recenzowane czasopismo naukowe, poświęcone urbanistyce i planowaniu przestrzennemu.

Profesor uczestniczy w wielu krajowych i międzynarodowych kongresach i konferencjach urbanistycznych (m.in. w Tokio 1991 r., Glasgow 1993 r., Pradze 1993 r., Sydney 1995 r., Barcelonie 1997 r., Berlinie 1998 r.).

Lata 90. XX wieku to początki transformacji systemowej w Polsce. Profesor S. Gzell aktywnie włączył się w problematykę przemian zachodzących w postsocjalistycznych miastach.

W dorobku naukowym Profesora Gzella na szczególną uwagę zasługuje publikacja książkowa „*Fenomen małomiejskości*” (Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej, 1987 r., rozszerzona i wydana ponownie w 1996 r. przez Wydawnictwo AKAPIT-DTP w Warszawie). Zalicza się ona do fundamentalnych prac dotyczących małych miast, tej specyficznej i przeważającej ilościowo w strukturze polskich miast formy osadnictwa. Kontynuując problematykę podjętą w latach 40. XX wieku przez Kazimierza Wejcherta (*Miasteczko polskie jako zagadnienie urbanistyczne*, Min. Odbud. Warszawa, 1955 r.), a w latach 50 przez Ignacego Felicjana Tłoczka (*Miasteczka rolnicze w Wielkopolsce*, IUA, Warszawa, 1955 r.) Profesor S. Gzell prezentuje nowe spojrzenie na wartości związane ze skalą małego miasta:

„Niewielkie wymiary fizyczne, ograniczona przestrzeń, powiązanie z krajobrazem – to pozytywne cechy pozwalające na koncentrację działań, za którą idą dodatkowe zmiany jakościowe i poprawa standardów zamiast forsowania wyników ilościowych”.

Praca jest wielokrotnie cytowana. Odwołują się do niej urbaniści w całym kraju. Nie można jej pominąć w żadnej pracy naukowej poświęconej problemom osadnictwa. Jej tematyka jest szczególnie bliska urbanistom poznańskim działającym w regionie o dużym udziale miast małych, których miejsce w strukturze osadniczej odzwierciedla związki funkcjonalne i przestrzenne wyrażone w hierarchicznym modelu sieci osadniczej Christallera, a ich położenie w krajobrazie i cechy kulturowe sprzyjają działaniom pozwalającym na zachowanie lokalnej tożsamości. To właśnie problem tożsamości polskich miast poddawanych przemianom ekonomicznym, społecznym, architektonicznym i przestrzennym, jako element planowania przestrzeni urbanistycznej i środowiska architektonicznego dla społeczności lokalnych z ich udziałem staje się dla Profesora Sławomira Gzella na przełomie XX i XXI wieku najważniejszy.

Uwaga skierowana na społeczności lokalne i ich miejsce w planowaniu przestrzennym sprawia, że z Jego inicjatywy w 1991 r. na Wydziale Architektury PW powstaje Zakład Projektowania dla Samorządów Lokalnych. W pracy dydaktycznej łączy zajęcia teoretyczne z praktyką. Swoją działalnością dydaktyczną, promotorstwem prac magisterskich, promotorstwem prac doktorskich, recenzowaniem dorobku habilitacyjnego i uprawniającego do otrzymania tytułu profesora, a także recenzowaniem prac doktorskich, publikacji i projektów badawczych Profesor Sławomir Gzell wnosi znaczący wkład w kształcenie i rozwój naukowy urbanistów i architektów.

Profesor S. Gzell jest promotorem 21 prac doktorskich. Autorzy tych prac pochodzą z różnych krajów (Syria, Argentyna, Nigeria) i oczywiście z polskich środowisk naukowych m.in. z Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i oczywiście Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Recenzował ponad 40 rozpraw doktorskich obronionych na Wydziałach Architektury Politechnik: Warszawskiej, Krakowskiej, Wrocławskiej, Gdańskiej, Śląskiej oraz na Uniwersytetach: Warszawskim, Łódzkim i w Instytutach Polskiej Akademii Nauk. Przygotował ponad 10 opinii o dorobku kandydatów do stopnia doktora habilitowanego, tyleż recenzji rozpraw habilitacyjnych oraz opinii o dorobku 15 kandydatów do tytułu profesora. Profesor współpracuje z wieloma polskimi uczelniami oddziałując na rozwój kadry, a także czynnie uczestniczy w życiu naukowym środowiska poznańskiego. Jest recenzentem wielu prac powstających na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej, opiniuje dorobek kwalifikacyjny do stopni naukowych i tytułu profesora. Bierze aktywny udział w cyklicznej ogólnokrajowej konferencji na bliski mu temat „Tożsamość miast w dobie globalizacji”, organizowanej przez Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej. Był także członkiem Komitetu

Naukowego III Kongresu Urbanistyki Polskiej, który odbywał się w 2003 r. w Poznaniu.

Profesor Sławomir Gzell współpracuje nie tylko z krajowymi, lecz także z licznymi międzynarodowymi uczelniami i organizacjami. Jest członkiem Rady Association of European Schools of Planning, International Society of City and Regional Planners ISOCARP, członkiem Biura i Zarządu, przewodniczącym polskiej grupy oraz członkiem International Planning History Society. Ponadto od 2000 r. jest prezesem Stowarzyszenia „Polonia Nostra – Nasza Polska” mieszczącego się w strukturze międzynarodowej organizacji Europa Nostra. W 2008 r. został członkiem Deutsche Akademie für Städtebau und Landesplanung.

Udziela się aktywnie społecznie w Głównej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej przy Ministrze Infrastruktury, współpracuje z władzami samorządowymi, jest członkiem Stowarzyszenia Architektów Polskich i członkiem Zarządu Głównego Towarzystwa Urbanistów Polskich. Ma wszystkie uprawnienia do wykonywania zawodu architekta i urbanisty, a także Status Twórcy nadawany przez Ministra Kultury.

Należy do niewielu urbanistów, którzy miejsce architektury widzą w planowaniu przestrzennym miast. W swojej działalności zachowuje równowagę między teoretyczno-analityczną stroną prac, a ich stroną aplikacyjną w planowaniu przestrzennym, urbanistyce i projektowaniu architektonicznym.

Osiągnięcia Profesora Sławomira Gzella spotkały się z wysokim uznaniem krajowych i zagranicznych środowisk naukowych, potwierdzającym wybitną pozycję Profesora w dziedzinie nauk technicznych, w zakresie urbanistyki i architektury. Także moja osobista, wieloletnia znajomość z Panem Profesorem pozwala stwierdzić, że Wysoki Senat PP nadając Panu Profesorowi Sławomirowi Gzellowi zaszczytny tytuł doktora Honoris Causa – powierza tę godność Osobie szczególnie zasłużonej dla życia naukowego, kulturalnego, społecznego i politycznego.

Q. F. F.

F. Q. S.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
M Y
REKTOR I SENAT POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ

ORAZ
DZIEKAN WYDZIAŁU ARCHITEKTURY
I PROMOTOR PRAWNIE USTANOWIONY
ZA WSPÓLNĄ ZGODĄ SENATÓW
POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ, POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ I POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ

N A D A L I Ś M Y

PROFESOROWI DOKTOROWI HABILITOWANEMU INŻYNIEROWI ARCHITEKTOWI

S Ł A W O M I R O W I G Z E L L O W I

WYBITNEMU SPECJALIŚCIE
W DZIEDZINIE ARCHITEKTURY I URBANISTYKI,
W UZNANIU OSIĄGNIĘĆ W PRACY NAUKOWEJ I KSZTAŁCENIU KADR
ORAZ ZASŁUG DLA ROZWOJU URBANISTYKI POLSKIEJ

ZASZCZYTNY TYTUŁ, PRAWA I PRZYWILEJE Z NIM ZWIĄZANE

D O K T O R A H O N O R I S C A U S A

I W DOWÓD WIARYGODNOŚCI TEGO WYDARZENIA NINIEJSZY DYPLOM
OPATRZONY PIECZĘCIĄ POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ WYSTAWILIŚMY

POZNAŃ, DNIA 1 GRUDNIA 2010 ROKU

ADAM HAMROL
REKTOR

JERZY SUCHANEK
DZIEKAN

HANKA ZANIEWSKA
PROMOTOR

Q. F. F.

F. Q. S.

SUMMIS AUSPICIIS SERENISSIMAE REI PUBLICAE POLONORUM
NOS
POLYTECHNICAE POSNANIENSIS RECTOR ET SENATUS
ET
FACULTATIS ARCHITECTURAE DECANUS
ET PROMOTOR RITE CONSTITUTUS
COMMUNI CONSENSU SENATUUM
POLYTECHNICAE GEDANENSIS ET POLYTECHNICAE CRACOVIENSIS
ET POLYTECHNICAE SILESIACAE
IN
VIRUM CLARISSIMUM AC DOCTISSIMUM

SLAVOMIRUM GZELL

PROFESSOREM DOCTOREM HABILITATUM MACHINATOREM ARCHITECTUM
IN ARCHITECTURA ATQUE IN ARTE URBES DISPONENDI PERITISSIMUM
QUI MAGNIS STUDIORUM SUORUM SUCCESSIBUS
NEC NON PERMULTORUM DISCIPULORUM
EDUCATIONE DE POLONA URBIUM DISPONENDARUM
ARTE PROMOVENDA OPTIME EST MERITUS

HONORIS CAUSA DOCTORIS

NOMEN ET HONORES IURA
ET PRIVILEGIA CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE LITTERAS
POLYTECHNICAE POSNANIENSIS SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS

DATUM POSNANIAE DIE I MENSIS DECEMBRIS ANNO MMX

ADAMUS HAMROL
H. T. RECTOR

GEORGIUS SUCHANEK
H. T. DECANUS

HANKA ZANIEWSKA
PROMOTOR

NA CO NAM ARCHITEKTURA? PO CO NAM URBANISTYKA?

Magnificencje, Wielce Szanowni Rektorzy,
Wysoki Senacie Politechniki Poznańskiej,
Rado Wydziału Architektury,
Szanowni Państwo,

Zanim przejdę do wytłumaczenia, dlaczego wykład mój poświęcony ma być odpowiedziom na pytania postawione w jego tytule, chciałbym najpierw podziękować tym wszystkim, którzy poprzez z życzliwością podejmowane decyzje i korzystne dla mnie głosowania, pozwolili mi na wygłoszenie tego wykładu, będącego częścią uroczystości, w trakcie, której mam zaszczyt odbierać dyplom Doktora Honoris Causa Politechniki Poznańskiej.

Pragnę podziękować Senatowi Politechniki Poznańskiej, który pod przewodnictwem Jego Magnificencji Rektora Profesora Adama Hamrola przyznał mi ten wspaniały tytuł koronujący karierę akademicką.

Nie mogę nie wspomnieć o Dziekanach Wydziału Architektury, zarówno o Profesorze Jerzym Suchanku, jak i jego znamienitym poprzedniku Profesorze Wojciechu Bonenbergu, a także o Radzie Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej, inicjatorach przyznania mi tego zaszczytnego tytułu. Bardzo serdecznie wszystkim Państwu dziękuję.

Dziękuję również Senatowi Politechnik w Gdańsku, Gliwicach i Krakowie. Moje podziękowania kieruję do Dziekanów i Rad Wydziałów Architektury tych Uczelni, a szczególnie do szanownych recenzentek mojego dorobku tj. Profesor Romany Cieślakowskiej, Profesor Niny Juzwy i Profesor Marii Misiągiewicz, za opinie jak sądzę pozytywne, skoro dały podstawę Senatowi Politechniki Poznańskiej do podjęcia tak korzystnej dla mnie uchwały.

Specjalne podziękowania kieruję do Pani Profesor Hanki Zaniewskiej za życzliwe podjęcie się roli Promotora i wygłoszenie laudacji o treści tak miłej, że prawie zawstydzającej.

Dziękuję społecznościom Wydziałów Architektury naszych Uczelni oraz innych uczelni i organizacji, a także innych Wydziałów Politechniki Warszawskiej, dzięki którym mój akademicki świat był i jest tak bardzo interesujący, że wszystko zachęca do przebywania w nim. Nie muszę chyba dodawać, że składając te podziękowania, zwracam się przede wszystkim do Koleżanek i Kolegów z warszawskiego Wydziału Architektury, bez których obecności w moim zawodowym życiu nie było by mnie tu dzisiaj, co jest oczywiste i co zawsze podkreślam. To im zawdzięczam, że zawsze tak ciepło mogę myśleć o budynku przy ulicy Koszykowej numer 55, gdzie razem pracujemy, gdzie uczymy i uczymy się, razem przeżywamy sukcesy i rozczarowania, dyskutujemy, dokąd przychodzimy i skąd odchodzimy. Drodzy Przyjaciele, dziękuję wam za to.

A teraz przejdźmy do wykładu, którego wygłoszenie tu i teraz jest dla mnie nie tylko obowiązkiem wynikającym z rytuału uroczystości, ale i prawdziwą przyjemnością.

Wykład ten kierowany jest do świetnego grona akademików oraz bliskich im wybitnych profesjonalistów zajmujących się architekturą i urbanistyką, musi więc spełniać wymogi jakie powinny mieć wszystkie wypowiedzi w założeniu naukowe.

Zacząć należy od definicji, to znaczy od rozstrzygnięcia, co to jest wspomniana w tytule architektura i co to takiego jest urbanistyka, którą również w tytule wymieniam? Z doświadczenia wiemy jednak, że ustalenie obu definicji zabrałoby sporo czasu, choćby dlatego, iż trzeba by najpierw odnieść się do definicji istniejących, rozważyć je, udowodnić możliwość przyjęcia lub konieczność odrzucenia – żeby w końcu móc powiedzieć magiczne c.b.d.o., co było do okazania. Dość powiedzieć, że na pytania, czym jest architektura i urbanistyka próbuje odpowiedzieć co najmniej kilka książek napisanych ostatnio tylko w tym celu. Więcej, ponieważ wiemy (bo po prostu widzimy), że architektura i urbanistyka zmieniają się, więc i książek drążących temat przybywa. Ponadto nazwy architektura i urbanistyka opatruje się ostatnio coraz to nowymi przymiotnikami, mającymi odróżnić to, co uprawia jeden twórca od tego, co robi inny, a co bierze się z przeświadczenia, że nie ma nowatorskiej twórczości bez wymyślonej na własne potrzeby teorii, z czego wynika potrzeba nazwania tego, co się uprawia. Dlatego architektura staje się np. emergentna, transparentna albo płynna, a urbanistyka operacyjna, komercyjna, zrównoważona albo zrównoważająca, lub jeszcze inna.

Ponieważ jednak czas wykładu jest ograniczony, zaproponować należy przyjęcie definicji zawartych w Wielkiej Encyklopedii PWN, autorstwa znakomitych przecież Profesorów Piotra Biegańskiego, Lecha Kłosiewicza, Piotra Korcellego, Bolesława Malisza.

Z definicji tych wynika, że z architekturą i urbanistyką mamy do czynienia bez przerwy: od narodzin do odejścia, w domu, w pracy, na wakacjach, gdy czuwamy i gdy śpimy, i tak jednej i drugiej jest wszędzie pełno, że przestajemy ten fakt zauważać. Stały się czymś takim jak zdrowie, które, jak pisał Jan Kochanowski zauważamy dopiero, „aż się zepsujesz”. Inne porównanie to pogoda, o której zwykliśmy

mówić, że jest wtedy, gdy świeci słońce, a przecież, gdy pada deszcz też jest pogoda tyle, że deszczowa.

Z architekturą i urbanistyką bywa podobnie. Gdy nie oglądamy jej ekstremów, czyli albo dzieł wybitnych albo przykładów estetycznej nieporadności, to nie nazywamy oglądanych budynków, budowli, ulic, placów, parków etc. architekturą. Tymczasem właśnie te wszystkie obiekty, oglądane codziennie, kształtują nasze pojęcie o tym jak architektura wygląda i czym jest urbanistyka. Więcej, jest to kształtowanie poglądu na to jak architektura i miasto mogą i powinny wyglądać.

Tu od razu uwaga, pytanie właściwie: czy tę architekturę nijaką, architekturę twórczego środka, można opatrywać taką nazwą? Czy aby architekturą nie jest tylko architektura pisana przez duże

A, owe dzieła supergwiazd tworzących światową konstelację architektonicznych celebrytów, i ich krajowych odpowiedników, odkrywanych od czasu do czasu przez codzienną prasę z ledwo maskowanym zdumieniem, że nie Hadid a potrafi, dodajmy na marginesie.

Otóż nie, architekturą jest wszystko, co projektujemy, budujemy, używamy i oceniamy. Architekturą jest wszystko, co zmienia przestrzeń dookoła nas, bo naprawdę **rudymenarną cechą pracy architekta i urbanisty jest dokonywanie zmian w zastanym świecie.**

I tak, mówiąc o zmianach doszliśmy do kwestii kluczowej w naszych rozważaniach, to znaczy do przypomnienia, że **wszystkie te zmiany odbywają się nie wiadomo gdzie, ale w przestrzeni.** A „przestrzeń” to drugie, obok słowa „zmiana”, ważne słowo w dyskursie, ważne choćby dlatego, że często słyszymy pytanie: a czymże jest ta przestrzeń, o której tyle mówią i urbaniści i architekci?

Odpowiedź jest prosta, ale może być i skomplikowana, jeśli zechcemy do pomocy przywołać na przykład systemy filozoficzne, w tym teozofię, do czego wielu z nas ma niezbyt czasem usprawiedliwione inklinacje. Aby więc uniknąć uwag, że poruszamy się po polu zastrzeżonym dla innych dyscyplin naukowych, pozostajmy przy tłumaczeniu prostym, baczac jedynie by prostota nie zamieniła się w zbyt daleko idące uproszczenia.

Otóż, kiedy mówimy o architekturze albo o mieście, to mówimy o jakimś fizycznym konkrecie, który ma swoje wymiary, wagę, cenę, którego ima się czas, który może zniknąć albo się pojawić w zależności od naszej, człowieka, woli. Z przestrzenią jest inaczej, bo jej materialność, która mogłaby ułatwiać jej rozumienie, nie istnieje. Pół biedy jeszcze, gdy istnieje obok (wokół) architektury, bo wtedy staje się jej negatywem, tak w każdym razie powiadamy, gdy chcemy ją komuś pokazać. A więc realizuje się na naszych oczach wtedy, gdy przy pomocy budynków obudowujemy np. zaprojektowany w planie plac albo ulicę – tak powstaje „przestrzeń placu” i „przestrzeń ulicy”. Tylko, i aż do tak powstającej przestrzeni odnoszą się wszystkie znane zasady kształtowania przestrzeni, kodyfikowane przez Kevina Lyncha, Christophera Aleksandra, także w krajobrazowej krakowskiej szkole kompozycji przestrzennej, a dla mnie przede wszystkim przez mojego Mistrza,

LIDO DI VENEZIA, VILLA 25.

29/8/01

Nauczyciela i Przyjaciela, Profesora Kazimierza Wejcherta, którego wykłady i książka o elementach kompozycji urbanistycznej od ponad pół wieku były i są bazą wiedzy dla uczniów i absolwentów szeregu szkół architektonicznych.

Komentując nauki Wejcherta powiedzieć możemy, że według nich z takim tworzeniem przestrzeni jest jak z rzeźbieniem opisywanym przez Michała Anioła: mając bryłę marmuru, odrzucamy niepotrzebne fragmenty, wydobywając z niej postaci, które już w niej są, tyle że na razie ukryte. Według Wejcherta tak, a rebour oczywiście, jest z przestrzenią: wystarczyło wypełnić te jej fragmenty, które na to oczekiwały od tysiącleci, aby to co pozostało, stało się Doliną Królów w Egipcie, rzymskim Placem Świętego Piotra, malowniczymi uliczkami Barcelony, poznańskim Rynkiem. O tym przypominała mi Profesor Hanna Adamczewska-Wejchert, kiedy ponad trzydzieści lat temu udzielała mi rad, jako promotor dysertacji doktorskiej, w której opisywałem rozmaite przestrzenie małych miast historycznych.

Szukając współczesnych przykładów przypominam, że w sposób opisywany przez wejchertowską teorię postąpili koledzy z zespołu, który w 1967 r. odniósł największy chyba polski międzynarodowy sukces w konkursie urbanistycznym, w konkursie na zabudowę Espoo w Finlandii, w składzie, którego obok Janusza Kazubińskiego byli Krzysztof Kuraś i Jan Maciej Chmielewski, dziś kolega profesor z Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, a wtedy moi nauczyciele. Fragment projektu centralnego placu Espoo z teatrem muzycznym, niezrealizowany 40 lat temu, doczekał się teraz dosłownego odtworzenia w postaci budynku opery w Oslo – możemy więc powiedzieć, że świetny wzorzec zagospodarowania przestrzeni zawsze zostanie odnaleziony, nawet jeśli realizacja jest gdzie indziej i kto inny ją prowadzi.

Podobny sposób myślenia prezentuje kolejny mój nauczyciel, Grzegorz Chodkowski, któremu zawdzięczam umiejętność zamiany myśli o mieście w rysunki projektów miejskich przestrzeni, a także Andrzej Gawlikowski, dziś wybitny profesor mojego macierzystego Wydziału Architektury, z którym wykonaliśmy, w latach naszej twórczej młodości, blisko 40 prac konkursowych, w tym wraz z Piotrem Wędrychowiczem, nagrodzony projekt dzielnicy Morasko w Poznaniu. Jest źródłem satysfakcji, że Grzegorz Buczek, Katarzyna Kierczyńska-Królikowska, Maciej Lasocki, Katarzyna Pluta, Agnieszka Wośko-Czeranowska, koleżanki i koledzy najdłużej ze mną pracujący z Zakładzie (nazywającym się dziś Zakładem Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego), wybitni urbaniści i dydaktycy, kontynuują wejchertowską, ale i już naszą wspólną szkołę myślenia o przestrzeni. Dostrzegam ją także w pracy byłych i obecnych dyplomantów, i chyba nie tylko ja, skoro jeden z nich, Grzegorz Piątek, otrzymał w zespole, w 2008 r. Złotego Lwa, główną nagrodę weneckiego Biennale, że wspomnę sukces najbardziej spektakularny.

Takich przykładów, jak wymieniony wyżej Rzym, Barcelona, Poznań, Espoo, gdybyśmy chcieli rozmawiać tylko o miejskich placach, są tysiące. Ale przecież za pomocą budowania domów stworzyliśmy też tysiące amorficznych, bezpostaciowych osiedli mieszkaniowych i tworzymy dalej także miasta, tyle że wypełniane

tak zwanymi apartamentowcami albo hektarami domów jednorodzinnych. Faktem jest, że dzięki nim przybywa mieszkań, ale ubywa przestrzeni, zamienianej z takiej, którą można nazwać dobrą na taką, która tej nazwy nigdy się nie doczeka mimo marketingowych wysiłków autorów dokonywanych zniszczeń. To przez nich przestrzeń staje się luksusem, bo zaczyna jej brakować. Nie zwraca się, bowiem uwagi na to, że **przestrzeń jest dobrem jednostkowym**, jest jedna, jedyna, co oznacza, że raz zniszczona przepada. Jako taka jest jednym z tych dóbr, o których teoria zrównoważonego rozwoju powiada, iż należy je używać w taki sposób, aby nie zostały bezmyślnie zniszczone dziś, dając tym samym szanse na ich użytkowanie następnym pokoleniom.

Jak to ocenić – nasuwa się pytanie? Odpowiedź w świetle powyższych rozważań o związkach architektura/urbanistyka i przestrzeń wydaje się dość prosta: **jeśli przestrzeń jest kształtowana w twórczym procesie architektonicznym i urbanistycznym, to im lepsze owoce tego procesu, tym lepsza będzie przestrzeń.**

Kształtowanie przestrzeni nie może, więc tylko oznaczać bezustannego powiększania powierzchni zabudowanej. Chodzi o to, aby nowe dzielnice, nowe miasta, były czymś więcej niż zbiorami domów jednorodzinnych, produkowanych szybko i przypadkowo, żeby miały ulice, place, żeby pojawiały się w nich kierunki i osie, jako oczywiste cechy miejskości albo wspomnienia wiejskości. Muszą poruszać wyobraźnię, mieć znaczenie dla teorii miejsca i tworzyć motywacje urbanistyczne dla projektowania architektonicznego. Projektanci muszą zwracać uwagę na to, co już istnieje w mieście. I nie chodzi tu o jakąś postmodernistyczną grę o wielość i gęstość, chodzi o odejście od obserwowanej dziś budowy „rzeczywistości równoległej” do istniejącej – resztki dawnego miasta sobie a my sobie. Trzeba też odejść od doktryny, według której miasto jest fabryką pieniędzy. Aby tak się stało, miasto znowu musi być obrazem zbiorowej pamięci, a jako palimpsest nie może być pozbawiane powiązań między warstwą współczesną a przeszłością. Oznacza to, że odrzucić należy pojęcie chaosu, jako metody tworzenia przestrzeni miejskiej, i metody „*research by design*”, co można zamienić na wojskowe określenie „rozpoznanie walką”. Jeśli tak się nie stanie, to miasto będzie głównie polem badania przypadków pokazanych w filmach „*American beauty*” albo „*Born to kill*”.

Co można robić, aby osiągnąć opisane wyżej cele, w trudnej dla miasta sytuacji ugruntowania się konsumpcyjnych tendencji w społecznym systemie wartości, nie-sprzyjającym myśleniu o kontrolowaniu powiększania obszarów miasta, o nowych relacjach między terenami miejskimi a wiejskimi, o tworzeniu policentrycznego systemu osadniczego i właściwym zarządzaniu ekosystemem miejskim, odpowiedniej polityce lokalizacyjnej albo tworzeniu strategii projektowania urbanistycznego? Do takich bowiem społeczności wystarczy wysyłać stereotypowe komunikaty, formułowane jak walentynkowe kartki, nie trzeba za to proponować ambitnych projektów, które w długiej perspektywie faktycznie poprawiały by jakość życia.

Wydaje się, że w tej sytuacji, niekorzystnej dla przestrzeni miast coraz większą rolę pełnić może dzieło architektury i kreacja urbanistyczna. Inaczej mówiąc,

architektura i urbanistyka powinny być po to, aby stawać się miernikiem jakości przestrzeni, nie tylko miejskiej, pozostając z nią w nierozzerwalnym związku. Czyli: **im lepsza architektura i rozumniejsza urbanistyka, tym lepsza przestrzeń**. Lepsza, czyli oszczędniej zagospodarowana, zgodnie z teorią równoważenia rozwoju, co jest na swój sposób, przypominam, zapisane w Konstytucji RP. Lepsza, czyli realizująca ustawowy zapis o konieczności utrzymywania i kreowania ładu przestrzennego przez gminy, co okazuje się dziś tak kłopotliwe, bo wiele osób i grup interesów powiada, że nie potrafi terminu „ład przestrzenny” zamienić na kategorię prawną, więc w ogóle należy go odrzucić. Nie dodają tylko:

„i żyć w nieładzie”, co jest logiczną, naturalną konsekwencją wspomnianego odrzucenia – ale wstydliwie się o tym nie mówi. Nie podejmuje się bowiem wysiłku intelektualnego aby przeciwstawić się „ładowi samorzutnemu”. Bez tego wysiłku jedynie powielamy stary porządek i nie panujemy nad zmianami. Nic dziwi więc, że urbanistyka, której zadaniem jest planować i realizować zmiany w przestrzeni w zgodzie z interesem publicznym, jest przez uczestników opisanej wyżej gry, traktowana jako przeciwnik do zwalczania i gdy domagamy się sanacji myślenia o przestrzeni, słyszymy o mafii urbanistów.

Tymczasem odrzucenie ładu przestrzennego, którego miernikiem jest, jak powiedziano, architektura i urbanistyka, powoduje, że ginie jedna z części bardziej ogólnego ładu społecznego i gospodarczego. Dowodzą tego badania i socjologów i ekonomistów. Mówi o tym geografia gospodarcza, bije na alarm etyka i nauki przyrodnicze oraz nauki badające zmiany w krajobrazie. Wszyscy oni mówią, że **ład w przestrzeni to oznaka prawdziwej nowoczesności**. Dążmy do niej, razem szukając najlepszych dróg i sposobów, we wspólnym interesie, inaczej zostaniemy daleko za uporządkowanym światem, do którego stąd, z Poznania, jest o wiele bliżej niż z Warszawy, czego wam, poznańscy przyjaciele, trochę zazdroszczę.

Szanowni Państwo,
wykład ten ma wiele fragmentów pokazujących jak trudna, a czasami gorzka jest praca urbanisty badającego i projektującego przestrzeń w naszym kraju. Zniechęcenie i stres nie są czymś rzadkim, tym ważniejsze jest, aby pracując poza domem z chęcią do niego wracać, a pracując w domu, czuć istniejące w nim oparcie. Tego nie osiągnie się bez pomocy rodziny, tak więc wszystkim jej członkom chciałbym za wszelkiego rodzaju wsparcie niezwykle gorąco i serdecznie podziękować. Szczegółne miejsce zajmuje tu moja żona Aleksandra, która z cierpliwością wysłuchiwała tyłu moich tyrad o sprawach i o ludziach, o architekturze i urbanistyce, oraz przemierzyła ze mną Europę w poszukiwaniu najlepszej architektury starej i nowej oraz tej krajobrazowej *belezzy*, za którą tak tęsknimy, że prawdopodobnie mogłaby wygłosić dziś lepszy wykład niż mój.

Olu, dziękuję.

Dziękuję również Państwu za uwagę.

ŻYCIORYS DOKTORA HONORIS CAUSA

Profesor Sławomir Gzell urodził się 8 maja 1946 r. w Otwocku. W 1969 r. ukończył studia na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej zdobywając tytuł mgr. inż. architekta i rozpoczął pracę jako asystent w Zakładzie Urbanistyki Profesora Kazimierza Wejcherta. Na tym samym Wydziale uzyskał stopnie: doktora nauk technicznych w 1978 r. oraz doktora habilitowanego nauk technicznych w 1987 r., po czym w ramach współpracy z Uniwersytetem w Detroit został tam zatrudniony jako *visiting professor*. Po powrocie do kraju kontynuował pracę naukową i dydaktyczną na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. W 1990 r. otrzymał Stypendium Fulbrighta na Uniwersytecie Jerzego Waszyngtona w Stanach Zjednoczonych. Od 1990 r. kieruje zorganizowanym przez siebie Zakładem na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, początkowo był to Zakład Projektowania Przestrzeni dla Społeczności Lokalnych, obecnie Zakład Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego. W tym samym roku założył własną pracownię projektową, specjalizującą się w opracowaniach urbanistycznych. W 1996 r. otrzymał tytuł naukowy profesora.

Profesor Sławomir Gzell posiada wszystkie uprawnienia do wykonywania zawodu architekta, tj.: architektoniczne uprawnienia projektowe i wykonawcze, uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym, uprawnienia do pracy w rejonach objętych ochroną konserwatorską. Jest rzeczoznawcą Towarzystwa Urbanistów Polskich w zakresie kształtowania struktur przestrzennych i rzeczoznawcą Stowarzyszenia Architektów Polskich w zakresie planów realizacyjnych.

Profesor posiada Status Twórcy nadawany przez Ministra Kultury, a także należy do licznych towarzystw, stowarzyszeń i organizacji. Jest m.in. członkiem Stowarzyszenia Architektów Polskich oraz członkiem Zarządu Głównego Towarzystwa Urbanistów Polskich. Od 1987 r. jest członkiem Sekcji Urbanistyki Komitetu Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk.

W kadencji 1990–1993 był członkiem Komitetu Architektury i Urbanistyki, a w kadencji 1999–2002 wiceprzewodniczącym Komitetu. Uczestniczył także

w pracach kilku zespołów Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium PAN.

Laureat prowadzi wykłady z przedmiotu *Elementy kompozycji urbanistycznej* oraz z przedmiotu *Urbanistyka współczesna*, który to przedmiot jest swoistym novum wprowadzonym do programu kształcenia na Wydziale Architektury PW. Od roku 2007 prowadzi wykłady i seminaria z przedmiotu *Problemy urbanistyki współczesnej*, jest to nowy przedmiot obowiązkowy wprowadzony do programu studiów na macierzystym wydziale. Od roku 1999 prowadzi wykłady z przedmiotu *Projektowanie urbanistyczne* w ramach Europejskiego Instytutu Rozwoju Regionalnego i Lokalnego na Uniwersytecie Warszawskim. W roku akademickim 1995/1996, wraz z grupą pracowników kierowanego przez siebie Zakładu, wprowadził do programu studiów realizowanego na macierzystym wydziale przedmiot *Strategia rozwoju gmin*. Od 1995 r. Laureat prowadzi seminarium projektowe dla studentów Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej i Institut für Stadt- und Regionalplanung Technische Universität Berlin (projekty wykonywane są przez grupy polsko-niemieckie, na przemian w Warszawie i w Berlinie).

Profesor jest promotorem ponad 100 prac dyplomowych na Wydziale Architektury PW. Spośród nich 7 otrzymało nagrody resortowe, a 3 nagrody Polskiego Komitetu Narodowego ICO-MOS, Oddziału Warszawskiego SARP i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków i firmy Procter & Gamble.

W latach 1992–2005 w ramach swojej działalności dydaktycznej Profesor prowadził projektowe prace dyplomowe oraz wykłady z przedmiotu *Urbanistyka Współczesna* na studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej Wydziału Architektury PW.

Profesor jest promotorem 13 prac doktorskich, recenzentem ponad 40 dysertacji doktorskich i ok. 50 innych akademickich prac awansowych (habilitacje, profesury). Jest autorem ok. 50 ekspertyz urbanistycznych, planistycznych i architektonicznych oraz ok. 70 opracowań urbanistycznych i projektów architektonicznych.

Profesor S. Gzell prowadził wykłady gościnne w takich uczelniach jak: University of Detroit (Detroit, USA, 1987 r.), George Washington University (Washington D.C., USA, 1990 r.), Edinburgh University – w ramach Patrick Geddes Summer School (Edynburg, Wielka Brytania, 1991 r. oraz 1992 r.), Technische Universität Berlin – Institut für Stadt- und Regionalplanung (Berlin, Niemcy, 1993 r.).

Wysoko oceniana jest działalność projektowa Profesora. W 1977 r. wraz z zespołem otrzymał I Nagrodę w konkursie na dzielnicę mieszkaniową Morasko w Poznaniu i od tego czasu datują się prace jakie wykonał dla Poznania. W tym samym roku Laureat został Głównym Projektantem w Firmie Inwestprojekt Poznań, gdzie do 1980 r. wykonywał plan szczegółowy wspomnianej dzielnicy. Projekt ten został m.in. opisany w książce „Elementy kompozycji urbanistycznej” Kazimierza Wejcherta, jako przykład nowego sposobu projektowania dzielnicy mieszkaniowej. W miejsce amorficznej przestrzeni dzielnicy pełnej budynków wyprodukowanych w fabrykach domów, zaprojektowano tradycyjne ulice i place miejskie, włączając

do kompozycji bogate ukształtowanie terenu. Był to jeden z pierwszych w Polsce projektów przewidujących zmiany w doktrynie urbanistycznej i gdyby z powodów niezależnych od projektantów nie został wstrzymany, byłby przykładem twórczego wykorzystania możliwości istniejących w początkach lat osiemdziesiątych dla tworzenia dobrego środowiska mieszkaniowego.

W 1980 r. wykonał trzy kolejne prace związane z Poznaniem. Pierwsza to wykonany zespołowo, wyróżniony projekt konkursowy dzielnicy mieszkaniowej Owińska w Poznaniu. Doświadczenia zebrane w czasie pracy nad Moraskiem spowodowały, że zaproponował projekt nie kolejnej dzielnicy, ale niezależnego miasta, rodzaj satelity Poznania, który ma skupiać działalność inwestycyjną, nie dopuszczając do niekorzystnych zjawisk rozpraszania się zabudowy. W 1980 r. była to praca ze wszech miar nowatorska, ważna dla teorii urbanistyki, a jej wykonanie skierowało zainteresowania Prof. S. Gzella na problem miast rozproszonych, czemu poświęca dziś większość swoich prac.

Kolejną pracą jest wyróżniony w konkursie, zespołowy projekt cmentarza Morasko, którego ideą przewodnią było włączenie kompozycji zieleni w układ istniejących terenów zielonych. Miało to nawiązywać, w rozumieniu autorów, do wielkiej poznańskiej tradycji ich projektowania, zapoczątkowanej w latach 30-tych przez Władysława Czarneckiego.

Wreszcie trzecią pracą jest wyróżniony, zespołowy projekt konkursowy na centrum Kostrzyna, w którym zaproponowano stworzenie sekwencji placów – urbanistycznych wnętrz miejskich, które na podobieństwo leżącego niedaleko Poznania miały uporządkować przestrzeń miasta.

W następnych latach, po zakończeniu pracy projektowej w Poznaniu, wiele razy uczestniczył czynnie w życiu poznańskich środowisk naukowych. Pisał artykuły (m.in. w czasopiśmie „Miasto” ukazały się artykuły: „Kształtowanie zespołów mieszkaniowych w strukturze miasta – symposium w Poznaniu” oraz „Zielone Wzgórza”) i publikowane, znaczące referaty na międzynarodowych konferencjach organizowanych w Poznaniu (m.in. „The Urban Architecture of the Period of Transformation: an unexpected end of freedom” – Culture of the Time of Transformation, International Congress of The Association of Historians of Art, Poznań, WiS Publishers, Poznań, 1998 r.; „Harmony and Fragmentation of Space” – Culture of the Time of Transformations. II International Congress: The Culture Identity of the Central Eastern Europe, WiS Publishers, The Association of Historians of Art, Poznań, 1999 r.; „Berlin and Warsaw: Ready or Not to be Ends of a Trajectory?” z M. Stolle – The Changing Map of Europe: The Trajectory Berlin – Poznań – Warsaw, KPZK PAN i Friedrich Ebert Stiftung oraz Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, Warszawa, 1999 r.; „Architekt i globalizacja”, Architektura i urbanistyka, Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, Zeszyty 10, red.: H. Zaniewska, A. Nadolny, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 2007 r.).

Prof. Sławomir Gzell współpracuje:

- z licznymi uczelniami i organizacjami międzynarodowymi, takimi jak: Association of European Schools of Planning (członek Rady od 2000 r.); International Society of City and Regional Planners ISOCARP (członek Biura i Zarządu oraz przewodniczący polskiej grupy do 2003 r.); International Planning History Society; Stowarzyszenie „Polonia Nostra – Nasza Polska” (członek międzynarodowej organizacji Europa Nostra, zajmującej się ochroną dziedzictwa kulturowego, prezes do 2000 r.);
- redakcjami periodyków naukowych i zawodowych. Jest wydawcą rocznika „Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe”;
- z resortem budownictwa. Jest wiceprzewodniczącym Głównej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej i przewodniczącym sekcji urbanistyki i planowania przestrzennego Centralnej Komisji Nagród;
- polskimi organizacjami zawodowymi i radami naukowymi różnych instytucji;
- z władzami samorządowymi. W kadencji 2003–2006 był członkiem Rady Urbanistyczno-Architektonicznej miasta stołecznego Warszawy.

Profesor Sławomir Gzell jest laureatem 20 nagród i wyróżnień w konkursach urbanistycznych i architektonicznych w tym Nagrody Ministra Kultury za pracę w dziedzinie ochrony zabytków (1979 r.). W 2006 r. powołany został w skład Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, a w 2008 r. został członkiem korespondentem Deutsche Akademie für Städtebau und Landesplanung DASL.

Szczególne więzi łączą Laureata z Poznaniem, nie tylko poprzez wieloletnią współpracę z Wydziałem Architektury Politechniki Poznańskiej czy też działalność organizacyjną jak np. członkostwo w Komitecie Naukowym III Kongresu Urbanistyki Polskiej, jaki odbył się w Poznaniu w 2009 r., ale także poprzez utrzymywanie osobistych i bardzo serdecznych przyjaźni z wieloma poznańskimi naukowcami, architektami i urbanistami.

KARIERA NAUKOWA

- od 1969 r. – Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, od stanowiska asystenta do profesora zwyczajnego (2001), od 1990 r. – kierownik Zakładu, równocześnie:
- 1974–1975 – Wydział Architektury Politechniki Białostockiej,
- 1987 – visiting professor, School of Architecture, University of Detroit, Detroit, USA,
- 1993–2000 – Studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej WA PW
- od 1999 – Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Uniwersytet Warszawski.

Wielokrotne wyjazdy do Niemiec (w tym wykłady na Uniwersytecie Technicznym w Berlinie), Wielkiej Brytanii (w tym wykłady na Uniwersytecie w Edynburgu),

USA (w tym wykłady na Uniwersytecie Jerzego Waszyngtona w Waszyngtonie), Kanady, oraz ZSRR, Czechy, Węgry, Włochy, Francja, Holandia, Belgia, Malta, Hiszpania, Grecja, Turcja, Japonia, Libia.

Granty: Fulbright Foundation Senior Scholar Grant, George Washington University, Washington DC, USA, 1990; Ministerstwa Edukacji Narodowej, 1991; Japan International Cooperation Agency, Tokio, 1991; TEMPUS Individual Mobility Grant, De Montfort University, Leicester, UK, 1993,

Kilkakrotna nagroda Rektora PW za prace naukowe i dydaktyczne.

POLA BADAŃ NAUKOWYCH I PRZYKŁADY PRAC

MAŁE MIASTA

1. „Miejscowe plany ogólne zagospodarowania przestrzennego na tle struktury przestrzennej miast małych i średnich”, w ramach prac węzłowych IUPP, problem 11.21, grupa tematyczna 42, temat 2, 1976
2. „Rekreacja jako jeden z czynników rozwoju – na przykładzie Muszyny”, praca doktorska, 1978
3. „Rozpoznanie i analiza substancji budowlanej w śródmieściu Płocka”, współautor, 1979
4. „Problemy przebudowy obszarów śródmiejskich. Przebudowa bloku na przykładzie Płocka”, współautor, 1979
5. „Syntetyczny opis badań ankietowych przeprowadzonych w Ostrowi Mazowieckiej i Garwolinie”, 1980
6. „Metody rewaloryzacji układów zabytkowych miast średnich i małych na wybranych przykładach miast Polski Centralnej”, współautor, 1981
7. „Fenomen małomiejowości” PWN, Warszawa, 1987
8. „Małe miasto – jeden z wzorów polskiej urbanistyki XX wieku”, w: „Ścieżka urbanistyczna”, Warszawa – Łódź, PWN, 1990
9. „Miasta – ogrody – budowa zdefiniowanej przestrzeni dla lokalnych społeczności”, 1999

PLANOWANIE WARSZAWY

1. „Nowy podział administracyjny Warszawy a projektowanie przestrzeni miejskiej”, (kierownik zespołu), 2000
2. „Projektowanie urbanistyczne jako jedno z narzędzi osiągnięcia zrównoważonego rozwoju – na przykładzie Warszawy i Berlina”, w: „Trwały rozwój polskich miast nowym wyzwaniem dla planowania i zarządzania przestrzenią” (grant KBN „Możliwości zrównoważonego rozwoju przestrzennego polskich miast w warunkach transformacji”), red.: Ewa Heczko Hyłowa, Politechnika Krakowska, Kraków 2001

3. „Krajobraz terenów granicznych m.st. Warszawy”, (kierownik zespołu), 2001
4. „Warszawa: planowanie transgraniczne na obszarze metropolitalnym”, (kierownik zespołu), 2003
5. „Miasto w Mieście na obszarze metropolitalnym Warszawy. Rozdrobienie miasta a jego stołeczność”, (kierownik zespołu), 2003–2004
6. „Gospodarka terenami peryferii i centrum jako wyznacznik stołeczności Warszawy”, (kierownik zespołu), grant KBN, ocena Zespołu Mechaniki, Budownictwa i Architektury KBN: znakomity, Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe, 9/2004
7. „Wielkie osiedla mieszkaniowe Warszawy jako miasta w mieście”, (kierownik zespołu), 2005

MODERNIZACJA MIASTA

1. „Synteza sporządzania dokumentacji planistycznej w Ustawie Prawo Budowlane z 1936 r. i Ustawie o planowaniu przestrzennym z 1961 r.”, 1980
2. „Kierunki rewaloryzacji zabytków urbanistyki – nowe miasta jako zabytki jutra (metody planowania, realizacji i eksploatacji umożliwiające ich ochronę)”, (kierownik zespołu), 1991
3. „Analiza postanowień Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym w aspekcie potrzeb modernizacji miast”, (kierownik zespołu), 1993
4. „UN Habitat II – Best Practices”, Najlepsze Przykłady Polskich Programów prezentowane w ramach Habitat II, Konferencji ONZ, w Istambule, MGPIB, Warszawa, 1996
5. „Społeczności lokalne – planowanie przestrzenne – raport zbiorczy: podsumowanie dotychczasowych badań ZPPdSL”, (kierownik zespołu), 1999
6. Berlin: eine Stadt an der Kreuzung von Ideen”, w: „Wider die Glogalisierungsangst!”, Verlag für Wissenschaft und Forschung, Berlin, 1999
7. „Tożsamość miast a procesy integracyjne w Europie i świecie”, (kierownik zespołu), 2002,
8. „Polityka a planowanie przestrzenne na szczeblu lokalnym”, 2003
9. „Miasto jako dzieło sztuki. Redefinicja pojęć”, 2004

MIASTA ROZPROSZONE

1. „Modernizacja miast amerykańskich – przykłady dla polskiej praktyki”, Fundacja Fulbrighta i grant Ministerstwa Edukacji Narodowej, 1991
2. „Przekształcenie przestrzenne w śródmieściu miasta podlegającego zasadniczym przemianom ekonomicznym i politycznym – na przykładzie Berlina”, 1996
3. „Strategia rozwoju gminy – przykłady budowania strategii dla wybranych gmin – związki ze studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania”, (kierownik zespołu), 1997

4. „Miasta budowane zespołami – na przykładzie Berlina, z Warszawą w tle”, 1997
5. „Modernizacja miast amerykańskich jako przykład zintegrowanego systemu zarządzi i procedur przebudowy miast”, 2000
6. „Rozwój miast: wpływ czasu a zmiany w przestrzeni”, 2001
7. „Miasto i władza – studium dotyczące przełomu XX i XXI wieku”, 2002
8. „Jakość przestrzeni publicznych a Nowe Planowanie”, w: „Przestrzeń publiczna miasta postindustrialnego”, grant KBN, red.: Mieczysław Kochanowski, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, 2002, drugie wydanie (28a): biblioteka urbanisty nr 5, wyd. urbanista, Warszawa, 2005
9. „Nowe przestrzenie produkcji – na przykładzie parków technologicznych”, 2005
10. „Przestrzeń publiczna jako element krystalizacji zespołów urbanistycznych”, (kierownik zespołu), 2005
11. „Przestrzeń publiczna jako element krystalizacji społeczności lokalnych”, (kierownik zespołu), 2006
12. „Rola projektowania urbanistycznego w świetle Nowej Karty Ateńskiej 2003 – na przykładzie Warszawy”, grant MNiI

WAŻNIEJSZE PUBLIKACJE (razem ok. 200 publikacji)

KSIAŻKI

1. „Urbanistyczna praktyka wakacyjna jako ogniwo dydaktyki”, Warszawa, PWN, 1973, 95 stron
2. „Miasteczko w krajobrazie podgórskim”, Warszawa – Łódź, PWN, 1981, 116 stron
3. „Fenomen małomiejskości”, Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej, 1987, 285 stron, (nagroda Wydziału IV Nauk Technicznych PAN, 1989), drugie, zmienione wydanie jako „Fenomen małomiejskości 1996”, wydawnictwo AKAPIT DTP, Warszawa, 1996
4. „Zdrowy dom”, red. z J. Karskim, Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia, Warszawa, 1995
5. „Krajobraz architektoniczny Warszawy końca XX wieku”, Akapit DTP, Warszawa, 2002, redakcja naukowa oraz rozdział „Obszary graniczne”

ARTYKUŁY I KOMUNIKATY W CZASOPISMACH FACHOWYCH (wybrane)

1. „Architektura i historia”, Architektura 1/68
2. „Wieś, miasto, przedmieście”, Architektura 4–5/70
3. „Projekty studialne w Nowych Tychach”, Architektura 2/72
4. „Muszyna”, Architektura 7–8/78

5. „L-eko – mania czyli panaceum na schorzenia małych miast”, *Zeszyty Architektury Polskiej* 2/86
6. „My i rehabilitacja miast”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 1/87
7. „Kalwaria Paławska”, *Miasto* 4/87
8. „Kształtowanie zespołów mieszkaniowych w strukturze miasta – symposium w Poznaniu”, *Miasto* 8/88
9. „Zielone Wzgórza”, *Miasto* 11/88
10. „Hotel na Placu Zwycięstwa”, *Miasto* 3/89
11. „Sen o Warszawie – wersja urzędowa”, *Miasto* 6/89
12. „Żoliborz jaki jest – czy każdy widzi?”, *Miasto* 11/89
13. „Polish History in Outline”, *Isocarp Bulletin*, 1990
14. „Krajowa Liga Miast Amerykańskich”, *Wspólnota* 39/90
15. „Lobby miejskie”, *Wspólnota* 40/90
16. „Zoning – narzędzie gospodarowania przestrzenią miast”, *Wspólnota* 2–3/91
17. „Partycypacja społeczna”, *Wspólnota* 4/91
18. „Outline of post – war urban planning in Poland”, *Planning History Bulletin*, Vol. 13, No. 2, 1991
19. „New towns as the monuments of tomorrow”, *Planning History*, Vol.15, No. 1, 1993, także w: „Achieving a balance between historic preservation and urban development”, *Studies and texts* No. 28, Council of Europe Press, 1994
20. „Obszar Metropolitalny Warszawy (OMW)”, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok 1/1995
21. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania jako deklaracja misji: Warszawa Harmonijnego Rozwoju”, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok 2/1996
22. „Determinanty rozwoju polskich miast – na przełomie wieków”, w: „Nowe uwarunkowania rozwoju i kształtowania miast polskich”, red. M. Kochanowski, *Biuletyn KPZK PAN*, nr.175, PWN, Warszawa, 1996
23. „Śródmieście Warszawy – szanse i złudzenia”, *Architektura* 11/96
24. „Non – urban determinants of the Warsaw’s development – the historic aspect”, *Planning History*, 1997
25. „Gospodarka przestrzenna w Warszawie w okresie transformacji”, z G. Buczkim, *Biuletyn KPZK PAN*, nr 182, PWN, Warszawa, 1998
26. „Planowanie transgraniczne w Wielkiej Europie”, z J. Kwiatkowskim, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok 3/1997/1998
27. „Projektowanie urbanistyczne jako jedno z narzędzi osiągnięcia zrównoważonego rozwoju miast – przykład placów Berlina i Warszawy”, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok 4/1999
28. „Changes in the space of postsocialist cities after 1990 – the case of Berlin and Warsaw”, *European Spatial Research and Policy*, Volume 8, 2001/1
29. „Polska: źródła tradycji architektonicznej i stan architektury dzisiaj”, *Archivolta X–XII*, 2002

30. „Związki przestrzenne i funkcjonalne Warszawy i Łodzi jako czynnik dynamizujący rozwój obu miast”, *Studia Regionalne i Lokalne*, Nr 1 (8) 2002
31. „Miasto dzisiejsze a miasto jutra”, *Urbanista* 1/2003
32. „O Nowych Tychach w pięćdziesięciolecie istnienia”, *Urbanista* 8/2003
33. „Kazimierza Wejcherta teoria elementów kompozycji urbanistycznej”, z K. Kierczyńską Królikowską, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok VII, 2003
34. „Spokojnie, to tylko architektura” w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej. Granice architektury”, *Czasopismo Techniczne*, Numer specjalny, Z.8–A/2003, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, 2003
35. „Wzloty i upadki urbanistyki XX wieku” w: „Studium Urbis. Charakteria Teresa Zarębska. Anno Iubilaei Oblata”, książka poświęcona pamięci Profesor Teresy Zarębskiej, Wydawnictwo Książkowe Linia, Gdańsk, 2003
36. „Małe miasta jako wzorzec dla nowej urbanistyki”, *Urbanista* 2/2004
37. „Miasto w mieście – narzędzia strukturalizacji miejskiej przestrzeni”, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok 8, 2004
38. „Miasto w mieście – zakres pojęcia”, *Urbanista* 10/2004
39. „Polski pawilon na Biennale, Wenecja 2004”, *Archivolta* 2(26)/2005
40. „Pożegnanie z wiejskim krajobrazem w podmiejskich strefach miast”, *Krajobraz i Ogród Wiejski*, Tom 4 „Dziś i jutro wsi”, red.: J. Janecki, Z. Borkowski, Wydawnictwo KUL, 2006
41. „Perception of public spaces”, *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, Rok 10/2005
42. „Bariery rozwoju małych miast w świetle wymogów urbanistycznych (przykład małych miast rekreacyjnych)”, w: „Uwarunkowania rozwoju małych miast”, red.: K. Heffner, T. Marszał, *Biuletyn KPZK PAN*, Zeszyt 226, Warszawa, 2006
43. „Na marginesie tekstów o nowych wieżowcach w Warszawie”, *Urbanista* 5/2006
44. „Tożsamość architektury budynków mieszkalnych a ich masowa produkcja (dziś)”, w: „Przestrzeń rezydencjalna w miastach polskich”, red.: T. Marszał, D. Stawasz, *Biuletyn KPZK PAN*, Zeszyt 227, Warszawa, 2006
45. „Biennale weneckie 2006”, *Archivolta* 1(33)/2007
46. „Metropolia amerykańska: idealne miasto XX wieku czy negatywny bohater historii globu – Detroit, MI, USA jako Przykład”, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki*, Tom XLIX, Zeszyt 1–4/2004
47. „W poszukiwaniu przestrzeni publicznych w Warszawie”, z G. Buczkim. *Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe*, 11/2006
48. „Uwarunkowania zmian w modelu łączenia miasta z jego otoczeniem”, *Krajobraz i Ogród Wiejski*, Tom 5 „Zmienność krajobrazów otwartych”, red.: J. Janecki, Z. Borkowski, Wydawnictwo KUL, Lublin, 2008
49. „Polskie Biennale 2008”, *Archivolta* 1(41)/2009

OPUBLIKOWANE REFERATY KONFERENCYJNE (wybrane)

1. „Rekreacja jako czynnik rozwoju miasta”, w: „Projektowanie małych miast”, SARP, Tuczno, 1977
2. „Rola najmniejszych ogniw sieci osadniczej w zagospodarowaniu terenów rekreacyjnych”, w: „Ochrona środowiska człowieka ze szczególnym uwzględnieniem rekreacji”, PZLiTS, Olsztyn, 1978
3. „Deglomeracja turystyki na tereny wiejskie”, w: „Turystyka na terenach wiejskich województwa nowosądeckiego”, AWF w Krakowie, Zeszyt Naukowy nr 20, 1979
4. „Założenia przestrzenne i perspektywy rozwoju Muszyny”, w: „Sądeckczyzna Południowo-Wschodnia”, tom II „Problemy gospodarki współczesnej”, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, red.: Z. Wzorek, Kraków, PWN, 1979
5. „Kontakt człowieka z urbanistyką i architekturą”, w: „Zagadnienia przestrzeni społecznej”, PAN o/Kraków, 1980
6. „Prawa człowieka – Prawa architektury”, w: „Prawa Architektury”, PAN o/Kraków, 1988, R8. „Ciągłe jeszcze nie wiem...”, w: „Moda”, PAN o/Kraków, 1989
7. „Small Recreational Towns in Poland”, VI Sympozjum Europejskich Miast Historycznych, Rada Europy, Cambridge, Wielka Brytania, 20–22.IX.1989, w: „Historic Towns and Tourism”, Rada Europy, Strasbourg, 1991
8. „Cena stosowności”, w: „Architektura stosowna”, PAN o/Kraków, 1990
9. „Co z przyszłością miasteczka?”, w: „Wieś i miasteczko na progu zagłady”, PWN, Warszawa, 1991
10. „Current Situation and Problems of the Future in Planning and Urban Design in Poland on the end of 20th Century”, *Regional Development Planning Seminar*, Japan International Cooperation Agency, Tokio, Japonia, 15.X–28.XI.1991
11. „Geneza nowych miast europejskich jako punkt wyjścia dla wytworzenia kryteriów ocen krajobrazu miast współczesnych”, w: „Kryteria oceny krajobrazu kulturowego miast współcześnie rozwijanych”, seria Krajobrazy 4(16), Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, Warszawa, 1994
12. „New Planning Experiences in Poland: Questions, doubts, hopes”, skrót w: „Final Report. International TUP Congress”, Warszawa, 1993
13. „City Regions and Well-Being: East of River Odra and South of Rio Grande”, w: „City Regions and Well-Being. What can planners do to promote the health and well-being. Final Report”, ISoCaRP, Glasgow, 1993
14. „Miasto i zdrowie – w Polsce i poza Polską”, w: „Dom promujący zdrowie. Materiały krajowej konferencji. 1993”, Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia i Politechnika Warszawska, Warszawa, 1993
15. „Western Boys and Eastern Countries: How to play a role of expert”, w: „Expanding Demands on Planning. Introductory Reports, Preliminary Thoughts, Inspiring Ideas”, ISoCaRP, Praga, 1994

16. „Ślupsk (Poland), Master plan of the city”, w: „Case Studies. Expanding Demands on Planning”, z Grzegorzem Chodkowskim, 30th Congress of International City and Regional Planners ISO-CaRP, Praga, 1994
17. „Social Stratification: to leave or to fight a problem, and what the planner can do with it – on the example of the city of Warsaw, Poland”, w: „Case Studies. 31st Congress of International City and Regional Planners”, Sydney, Australia, 1995
18. „Miasto i zdrowie”, w: „Zdrowy dom”, (redakcja całości z Jerzy Karskim), Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia, Warszawa, 1995
19. „Zieleń w kompozycji urbanistycznej: budowa i przebudowa miast – na przykładzie Warszawy”, w: „Zieleń Warszawy. Problemy i nadzieje”, Ogród Botaniczny PAN, Warszawa, 1996
20. „Polish City: Remaking of History”, w: Proceedings of XIX Congress of the IUA, National Sections 1, Barcelona, 1997 (polska wersja ARCHITEKTURA 7/96)
21. „Przyszłość mieszkania i jego mieszkańców – niekoniecznie w wieku XXI”, w: „Społeczne, ekonomiczne, techniczne i architektoniczne aspekty mieszkania XXI wieku”, IGM, Warszawa, 1997
22. „Wieś w rejonie wielkich miast”, w: „Miasto z widokiem na wieś”, TOnZ, Warszawa, 1998
23. „The Transformation of the East European Cities – main trends”, w: „East European Cities in Transition. Projects, Policies, Financing, Partnership. IFHP International Conference, 1997, Warsaw. Final Report”, Warszawa, 1997, oraz (ze zmianami): w materiałach IV Międzynarodowej Konferencji European Association of Urban Historians „Cities in Europe: Places and Institutions”, Wenecja, 1998
24. „Polska w Nowej Europie: metamorfoza miast”, Zeszyty Naukowe IPU WA PK, 5/97
25. „Warszawa – ulice jutra”, Kwartalnik Historii i Kultury Materialnej, 3–4/98
26. „Centrum Warszawy – szanse rozwoju”, z G. Buczkiem, w: „Historyczne centrum Warszawy. Urbanistyka, architektura, problemy konserwatorskie”. red. B. Wierzbicka, TOZ, Warszawa, 1998
27. „The Urban Architecture of the Period of Transformation: an unexpected end of freedom”, w: „Culture of the Time of Transformation”, International Congress of The Association of Historians of Art, Poznań, 1994, ed. J. Brendel, S. Jakóbczyk, WiS Publishers, Poznań, 1998
28. „Town-planning for Warsaw’s inner city and the role of public administration”, 1998, Berlin, European Academy of the Urban Environment, Senatsverwaltung für Stadtentwicklung, Umweltschutz und Technologie, Berlin, 1998, oraz streszczenie BAUWELT, „Städte mit Zukunft”, no.14, 1998
29. „Miasto – ogród: dzisiejsze poglądy na miejsce idei Howarda w rozwoju urbanistyki XX wieku”, w: „Miasto – ogród. Sto lat rozwoju idei”, Dolnośląskie Wydawnictwo Naukowe, Wrocław, 1998

30. „Berlin and Warsaw: Ready or Not to be Ends of a Trajectory?”, z M.Stollem, w: „The Changing Map of Europe: The Trajectory Berlin – Poznań – Warsaw”, KPZK PAN i Friedrich Ebert Stiftung oraz Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, Warszawa, 1999
31. „Forma miasta na początku, w końcu i na początku wieku”, w: „Czynnik kreacji w projektowaniu urbanistycznym”, ZESZYTY NAUKOWE IPU PK, 6/99
32. „Miasto – linia w urbanistyce XX wieku – przegląd dokonań dla zbudowania nowego paradygmatu planowania miast”, w: Miasta czy pasma – jaki paradygmat zagospodarowania przestrzennego, Biuletyn Informacyjny ZG TUP, numer specjalny, 1999
33. „Harmony and Fragmentation of Space” w: „Culture of the Time of Transformations. II International Congress: The Culture Identity of the Central-Eastren Europe”, WiS Publishers, The Association of Historians of Art, Poznań, 1999
34. „Historyczne Miasto a Nowe Planowanie – warunki przywracania dialogu”, w: „Miasto historyczne w dialogu ze współczesnością”, red.: J. Bogdanowski, Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku i WA PG, Gdańsk, 2002
35. „Podział administracyjny Warszawy a jakość przestrzeni miejskiej”, w: „Rozwój regionalny i przestrzeń publiczna”, red.: T. Markowski, Biuletyn KPZK PAN, Zeszyt 194, Warszawa, 2001
36. „Kwestie wynikające z dzielenia przestrzeni miejskiej na przykładzie Berlina i Warszawy – po roku 1990”, w: „Miasto postsocjalistyczne. Organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany. XIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście”, red.: I. Jądzewska, UŁ, Łódź, 2000, oraz w wersji angielskiej „Changes in the space of postsocialist cities after 1990 – the case of Berlin and Warsaw”, European Spatial Research and Policy, Zakład Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, Volume 8, No.1, 2001
37. „Metropolis Berlin – necessary conditions to be one of the capitals of Great New Europe”, w: „Peripheries or Crossroads of Cultures? Towns of East-Central and South-Eastern Europe”, Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe, Warszawa, Rok 5/2000
38. „Uwarunkowania zmian w modelu środowiska mieszkaniowego”, w: „Mieszkanie, dom, środowisko mieszkaniowe na przełomie wieków”, IPU WA PK, 2000
39. „Modernizm a planowanie miast po II Wojnie Światowej: Nowe Tychy jako przykład”, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, tom XLV, Zeszyt 2/2000
40. „Kamienica a rozproszone miasto XXI w. – rola tradycji w utrzymaniu tożsamości miast”, w: „Kamienica w krajach Europy Północnej”, red.: M. Softysik, Nadbałtyckie Centrum Kultury i WA PG, Gdańsk, 2004
41. „Współczesna architektura a tożsamość miast”, w: „Architektura współczesna w mieście zabytkowym”, TOnZ i SARP, Wrocław, 2003
42. „New Planning and the Problem of Large-Scale Development”, w: „Large Scale Urban Developments”, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, 2001

43. „Strategia rozwoju miasta zamiast rozwoju”, w: „Miasto postsocjalistyczne – organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany”, Uniwersytet Łódzki, Łódź, 2002
44. „Nowe Planowanie – integracja kwestii projektowych, ekonomicznych, środowiskowych i społecznych w nowej filozofii planowania rozwoju miast”, w: „System zarządzania przestrzenią miasta”, UNDP i WA Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, 2002
45. „Horror vacui: uległość czy spełnienie?”, w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej”, IPA WA PK, Kraków, 2001
46. „Naiwność jako motor działania architektonicznego twórcy”, w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej. Projektowanie architektoniczne a teoria”, IPA WA PK, 2002
47. „Niezbędne warunki pozytywnych zmian krajobrazu strefy podmiejskiej”, w: Architektura Krajobrazu. Studia i Prezentacje, 1–2/2002
48. „Tezy projektowe a plan miasta Nowe Tychy i przemiany planu”, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, Tom XLVII, Zeszyt 2/2002
49. „Dylematy granicy: miejski park czy wiejski ogród”, z A. Witkowską i J. Zduńek, w: „Krajobraz i ogród wiejski”, Wydawnictwo KUL, Lublin, 2004
50. „Miasto w mieście – zakres pojęcia”, z G. Buczkim, w: „Miasto w mieście. Problemy kompozycji”, Czasopismo Techniczne, seria: Architektura, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, numer specjalny: 2–A/2004
51. „The Palace of Culture and Science and Plac Defilad – works of the art we can afford”, w: „The City in Art”, red.: Peter Martyn, Instytut Sztuki PAN, Warszawa, 2007
52. „Przyszedłem, zobaczyłem, mieszkam”, w: „Środowisko mieszkaniowe. Housing Environment”, Katedra Projektowania Środowiska Mieszkaniowego WA PK, 2/2004
53. „Opracowania dotyczące gospodarki przestrzennej miasta tworzone dla potrzeb strategii jego rozwoju”, w: „Integracja i dezintegracja obszarów metropolitalnych”, red.: Piotr Lorens, Urbanista, Warszawa, 2005
54. „Miejsce struktury przestrzennej miasta w strategii jego rozwoju”, w: „Planowanie przestrzenne a wyrównywanie szans w obszarach rozszerzonej Unii Europejskiej”, red.: E. Węclawowicz-Bilska, Z. Zuziak, Czasopismo Techniczne, Numer specjalny, Z.2–A2005, Wydawnictwo PK, 2005
55. „Architekt jako sztukmistrz”, w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej. Architektura jako sztuka”, IPA WA PK, Czasopismo Techniczne, Numer specjalny, Z.10–A/2004 rok 101, Wydawnictwo PK, 2004
56. „Nowe przestrzenie produkcji – na przykładzie parków technologicznych”, w: „Odnowa krajobrazu miejskiego. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej”, Gliwice, 2005
57. „Nasze miasto – ich pieniądze”, w: „Oblicza równowagi. Aspects of Equilibrium”, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław, 2005

58. „Suburbanizacja a projektowe strategie urbanistyczne”, w: „Problem suburbanizacji”, KPZK, TUP, Zakład Rozwoju Miasta WA PG, red.: Piotr Lorens, Urbanista, Warszawa, 2005
59. „Bariery w rozwoju małych miast – na przykładzie małych miast rekreacyjnych”, w: „Małe miasta – zagospodarowanie i uwarunkowania rozwoju”, red.: K. Heffner, T. Marszał, Biuletyn KPZK Nr. 226, Warszawa, 2006
60. „Zapiski prywatne z przestrzeni publicznej”, w: „Przestrzeń publiczna współczesnego miasta”, IPU WA PK, Czasopismo Techniczne, Numer specjalny, Z.9–A/2005 rok 102, Wydawnictwo PK, 2005
61. „Prawo ciążenia”, w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej. Co to jest architektura?”, IPA WA PK, Czasopismo Techniczne, Numer specjalny, Z.11–A/2005 rok 102, Wydawnictwo PK, 2005
62. „Warszawa dzisiejsza jako rezultat planowania przestrzennego w Polsce Ludowej”, w: „Warszawa odbudowana czy przebudowana? Planowanie przestrzenne w PRL 1945–1989”, Katedra Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej WA PW, Warszawa, 2006
63. „Miasto – sieć i jego społeczność – ku konkretyzacji zapisów Nowej Karty Ateńskiej 2003”, w: „Nowe przestrzenie w miastach – ich organizacja i funkcje”, red.: I. Jażdżewska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2006
64. „City as a living environment and as driving force for development”, z: D. Kostovskym i S. Dharmo, w: „Sharing responsibility for our region: Redefining the public interest for territorial development. 10th UNECE Conference on Urban and Regional Research”, UNECE i Council of Europe, 2006
65. „Idea architektoniczna jako tworzywo pożądane i kontestowane”, w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej. Architektoniczne tworzywo”, IPA WA PK, Czasopismo Techniczne, Numer specjalny, Z.9–A/2006 rok 103, Wydawnictwo PK, 2006
66. „Architekt i globalizacja”, Architektura i Urbanistyka, Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, Zeszyty 10, red.: H. Zaniewska, A. Nadolny, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 2007
67. „Duch miejsca a duch czasu – pole konfliktu i porozumienia w dzisiejszym mieście”, w: „Architektura. Bezgłośny przekaz głośnych emocji. Integracyjna rola miejsc duchowych w miastach XXI wieku”, program Spiritual Places UIA, Warszawa, 2007
68. „Ćwiczenia z podziwiania architektonicznej urody”, w: „Definiowanie przestrzeni architektonicznej. Co z tym pięknem architektury współczesnej?”, IPA WA PK, Czasopismo Techniczne, Zeszyt 13/2007, Rok 104, Wydawnictwo PK, 2007
69. „Praktyka planistyczna a naukowe metody badania miasta”, w: „Percepcja współczesnej przestrzeni miejskiej”, red.: M. Madurowicz, Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 2007
70. „Bramy i granice”, w: „Bramy i granice miasta”, Wydział Architektury Politechniki Śląskiej, 2007

71. „Komercjalizacja przestrzeni a kompozycja urbanistyczna”, w: „Komercjalizacja przestrzeni – charakterystyka zjawiska”, red.: P. Lorens, E. Ratajczyk Piątkowska, Urbanista, Warszawa 2008
72. „Miasto jako przedmiot badań urbanistyki”, w: „Miasto jako przedmiot badań naukowych”, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa, 2008, (w tłumaczeniu angielskim „A city as a subject of town planning research”, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, KAU PAN, tom LIII, zeszyt 4/2008)
73. „Miastrótwórcza rola transportu w teorii urbanistyki”, w: „Transport a logika formy urbanistycznej”, PK, 2008. Także jako artykuł „Ulica w mieście jako przestrzeń publiczna w teorii urbanistyki i praktyce projektowej w XX w.” w książce dla B. Jałowieckiego
74. „Przestrzeń miejska bez właściwości”, w: „Serce miasta”, IPU WA PK, Czasopismo Techniczne, Zeszyt 7/2008, Rok 105, Wydawnictwo PK, 2008
75. „Dzieło a doktryna”, w: „Dzieło architektoniczne w przestrzeni współczesnego miasta”, IPA WA PK, Czasopismo Techniczne, Zeszyt 15/2008, Rok 105, Wydawnictwo PK, 2008, IPA PK, 2008
76. „Doktryna urbanistyczna w czasach zarazy”, w: „Kształtowanie współczesnej doktryny urbanistycznej”, WA PG, 2008
77. „Architektura metropolii?” w: „Czy metropolia jest jeszcze miastem?”, Uniwersytet Warszawski, 2009

WAŻNIEJSZE OPRACOWANIA PROJEKTOWE I PRACE

1. Wariantowy projekt planu ogólnego Warszawskiego Zespołu Miejskiego, Biuro Planowania Rozwoju Warszawy, (współautor) 1973
2. Miejskowy plan szczegółowy Dzielnicy Lecznictwa Uzdrowiskowego w Augustowie i założenia techniczno-ekonomiczne pięciu budynków sanatoryjnych, (współautor), 1973–1974
3. Studium planu szczegółowego śródmieścia miasta Muszyna, 1975–1977
4. Studium krajobrazowo-przestrzenne Kalwarii Pałacowskiej i Paławia, (współautor) 1979
5. Miejskowy plan szczegółowy dzielnicy mieszkaniowej Morasko w Poznaniu, INWESTPROJEKT Poznań, (współautor) 1977–1980
6. Projekty 19 obiektów i realizacje w wiosce turystycznej Qar Yunis, Benghazi, Libia, (współautor) 1981–1984
7. Realizacja kościoła rzymsko-katolickiego w Muszynie – Folwarku i projekty wnętrza kościoła, (współautor), 1981–1985
8. Miejskowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Słupsk, (współautor), 1992–1994
9. Studium możliwości rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy, (współautor), 1994

10. Koncepcja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. st. Warszawy, (współautor), 1996
11. 6 studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (współautor): Warszawa – Ursus, 1998, Warszawa – Wawer, 1998, Pomiechówek, 1999, Radomia, 1999, Halinów, 1999, Jabłonna, 2000
12. 31 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w gminach Warszawa – Ursus, Warszawa – Wawer, Jabłonna, Halinów, Izabelin, Ciechocinek i w innych miejscowościach podwarszawskich, 2002
13. Realizacja zespołu mieszkaniowego (250 mieszkań i domów jednorodzinnych) przy ulicach Rosoła i Nowoursynowskiej w Warszawie, (współautor) 1997–1999
14. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego Parku Nauki i Technologii Wojskowej Akademii Technicznej, 2000
15. Koncepcja zagospodarowania Siekierok Południowych, 2000, Pola Mokotowskiego jako Dzielnicy Akademickiej, 2001, ulicy Prostej wraz z Zakładami Norblina, 2002, w ramach Warsztatów Planistycznych, dla Urzędu m. st. Warszawy i Oddziału Warszawskiego SARP,
16. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego Płockiego Parku Przemysłowo Technologicznego „Orlen”, (współpraca), 2003
17. Udokumentowany udział w 42 konkursach urbanistycznych i architektonicznych, polskich i międzynarodowych (m.in. współpraca z zespołem nagrodzonym I nagrodą w konkursie na projekt centrum gminy Espoo w Finlandii), w tym 21 prac nagrodzonych i wyróżnionych, m.in. centrum Wrocławia, 1969, II nagroda, zagospodarowanie jezior Dzierżno – Pławniowice, GOP, 1970, III nagroda, centrum Głogowa, 1971, II nagroda, centrum Pragi w Warszawie, 1971, I wyróżnienie, dzielnica Fordon w Bydgoszczy, 1972, wyróżnienie specjalne, Dzielnica Lecznictwa Uzdrowiskowego w Augustowie, 1973, I nagroda i skierowanie do realizacji, centrum Płocka, 1976, I wyróżnienie, dzielnica mieszkaniowa Morasko w Poznaniu, 1977, I nagroda i skierowanie do realizacji, dzielnica mieszkaniowa Owińska w Poznaniu, 1980, wyróżnienie, cmentarz Morasko w Poznaniu, 1980, wyróżnienie, centrum Kostrzyna, 1980, wyróżnienie, zagospodarowanie turystyczne rejonu Góry Kalwarii, międzynarodowy konkurs Konfrontacje Warszawskie 81, 1981, Nagroda Naczelnego Architekta Warszawy, koncepcja zagospodarowania otoczenia Stadionu Narodowego w Warszawie, 2008, III nagroda.

WNIOSEK

o nadanie Profesorowi Sławomirowi Gzellowi tytułu doktora honoris causa Politechniki Poznańskiej

Jego Magnificencjo, Panie Rektorze,

W imieniu Rady Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej zwracam się do Pana Rektora z prośbą o wszczęcie postępowania w sprawie nadania **prof. dr. hab. inż. arch. Sławomirowi Gzellowi** tytułu doktora honoris causa Politechniki Poznańskiej.

Z inicjatywą nadania doktoratu honorowego wystąpili: prof. dr hab. inż. arch. Hanka Zaniewska, Dyrektor Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego Politechniki Poznańskiej oraz prof. dr hab. inż. arch. Wojciech Bonenberg, Z-ca Dyrektora Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego. Formalna uchwała Rady Wydziału Architektury została jednogłośnie podjęta w dniu 28 kwietnia 2009 roku.

Profesor Sławomir Gzell ma w swoim dorobku ponad 200 publikacji, w tym pięć pozycji książkowych oraz ok. 70 opracowań urbanistycznych i projektów architektonicznych, w większości zrealizowanych. Jego badania naukowe – zawierające się w takich obszarach jak planowanie przestrzenne i rewaloryzacja małych miast, problemy urbanistyczne Warszawy, modernizacja miasta, problemy urbanistyczne miast rozproszonych – charakteryzuje współpraca z licznymi uczelniami i organizacjami międzynarodowymi. Od 40 lat związany z Wydziałem Architektury Politechniki Warszawskiej, wykładał m.in. w USA, Kanadzie, Wielkiej Brytanii, Niemczech i Japonii. Jest laureatem ok. 20 nagród w konkursach architektonicznych i urbanistycznych. Jest członkiem Komitetu Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk, a także członkiem korespondentem Deutsche Akademie für Städtebau und Landesplanung DASL.

Współpraca Profesora ze środowiskiem poznańskim datuje się od roku 1977, kiedy to, jako współautor otrzymał I Nagrodę w konkursie na projekt dzielnicy mieszkaniowej Morasko w Poznaniu, a następnie został Głównym Projektantem poznańskiego Inwestprojektu. Od wielu już lat uczestniczy w życiu naukowym Po-

znania. Bierze czynny udział w pracach komitetów naukowych konferencji i wydawnictw poświęconych architekturze i urbanistyce.

Biorąc pod uwagę wybitne zasługi Profesora Sławomira Gzella dla rozwoju nauki i naszego regionu proszę Jego Magnificencję Rektora o wszczęcie postępowania w sprawie nadania prof. dr. hab. inż. arch. Sławomirowi Gzellowi tytułu doktora honoris causa Politechniki Poznańskiej.

RECENZENCI DOKTORATU HONOROWEGO

Prof. dr hab. inż. arch. **Romana Cielątkowska**
Politechnika Gdańska

Prof. dr hab. inż. arch. **Nina Juzwa**
Politechnika Śląska

Prof. dr hab. inż. arch. **Maria Misiągiewicz**
Politechnika Krakowska

Uchwała Nr 96
Senatu Akademickiego Politechniki Poznańskiej
z dnia 23 czerwca 2010 r.

W SPRAWIE NADANIA TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ

Działając na podstawie art. 16 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164 poz. 1365 z późn. zm.) oraz § 5 Statutu Politechniki Poznańskiej, po wysłuchaniu opinii Senatów Politechniki Gdańskiej, Politechniki Krakowskiej i Politechniki Śląskiej oraz wypowiedzi członków Senatu – Senat Akademicki Politechniki Poznańskiej **n a d a j e** prof. dr. hab. inż. arch. Sławomirowi Gzellowi tytuł doktora honoris causa Politechniki Poznańskiej.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Senatu
Rektor Politechniki Poznańskiej

prof. dr hab. inż. Adam Hamrol

DOKTORZY HONORIS CAUSA POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ

- prof. zw. dr WŁADYSŁAW ŚLEBODZIŃSKI
Politechnika Wrocławska, 1967
- prof. zw. dr hab. inż. STEFAN ZIEMBA
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie, 1978
- prof. zw. mgr inż. TADEUSZ MALKIEWICZ
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, 1978
- prof. zw. dr hab. WŁADYSŁAW ORLICZ
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, 1978
- prof. zw. dr inż. WITOLD NOWACKI
Uniwersytet Warszawski, 1979
- prof. zw. dr inż. ZBIGNIEW JASICKI
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, 1987
- prof. zw. dr hab. inż. ROBERT SZEWAŁSKI
Politechnika Gdańska, 1987
- prof. zw. dr PIOTR ZAREMBA
Politechnika Szczecińska, 1989
- prof. zw. mgr inż. TEOBALD OLEJNIK
Politechnika Poznańska, 1990
- prof. dr WOLFGANG PAUL
Laureat Nagrody Nobla, Uniwersytet w Bonn, Niemcy, 1990
- prof. dr WIKTOR JANKOWSKI
Politechnika Poznańska, 1991
- Prof. Dr. h.c. BERNARD ROY
Uniwersytet Paryski Dauphine, Francja, 1992

- Prof. Dr. h.c. DOMINIQUE DE WERRA
Politechnika Federalna w Lozannie, Szwajcaria, 1992
- prof. zw. dr hab. JAN KMITA
Politechnika Wrocławska, 1993
- prof. zw. dr hab. inż. ZBIGNIEW GÓRNY
Instytut Odlewnictwa w Krakowie, 1993
- Dr. Dr. h.c. THOMAS M. BERBERICH
Fundacja im. Aleksandra von Humboldta, Niemcy, 1993
- Prof. Dr. Dr. h.c. HANS GÜNTHER NATKE
Uniwersytet w Hanowerze, Niemcy, 1994
- Prof. Dr. rer. Nat. Dr. h.c. mult. HINRICH SEIDEL
Uniwersytet w Hanowerze, Niemcy, 1995
- Prof. D-Ing. Dr.-Ing. E.h. Dr. h.c. mult. ERWIN STEIN
Uniwersytet w Hanowerze, Niemcy, 1997
- prof. zw. dr hab. inż. BOLESŁAW WOJCIECHOWICZ
Politechnika Poznańska, 2001
- prof. zw. dr hab. inż. JAN KACZMAREK
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie, 2001
- prof. dr hab. inż. EDMUNDAS ZAVADSKAS
Wileński Uniwersytet Techniczny im. Giedymina, Litwa, 2002
- prof. dr hab. inż. ZDZISŁAW PAWLAK
Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN w Gliwicach, 2002
- prof. dr hab. inż. ZDZISŁAW BUBNICKI
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie, 2003
- prof. ALFRED FETTWEIS
Uniwersytet w Bochum, Niemcy, 2004
- prof. zw. dr hab. inż. JAN WĘGLARZ
Politechnika Poznańska, 2006
- prof. dr hab. inż. KRZYSZTOF MARCHELEK
Politechnika Szczecińska, 2007
- prof. zw. dr hab. inż. PIOTR PERZYNA
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie, 2008
- prof. dr inż. EDMUND KUFFEL
Uniwersytet Manitoba, Winnipeg, Kanada, 2009